

ЗЛОЧИННІСТЬ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Ключові слова: злочинність у місцях позбавлення волі, ресоціалізація установи виконання покарань, кримінологічна субкультура.

Анотація. У теза розглянута природа вчинення злочинів у місцях позбавлення волі. Проаналізовано рівень злочинні за останні роки в Україні. Звернено увагу на умови та причини вчинення злочинів, і які шляхи до вирішення даного питання.

Аннотація. В тезисах рассмотрена природа совершения преступлений в местах лишения свободы. Проанализирован уровень преступные за последние годы в Украине. Обращено внимание на условия и причины совершения преступлений, и каковы пути к решению данного вопроса.

Ключевые слова: преступность в местах лишения свободы, ресоциализация, учреждения исполнения наказаний, криминологична субкультура.

Summary. In theses examines the nature of the commission of crimes in places of deprivation of liberty. The level of crime in recent years in Ukraine has been analyzed. The attention is paid to the conditions and reasons for the commission of crimes, and what are the ways to resolve this issue

Keywords: crime in places of deprivation of liberty, recovery, penitentiary institution, criminal subculture

Останнім часом в науці все більше спостерігається посиленний інтерес до злочинів, що вчиняються у місцях позбавлення волі, оскільки саме така злочинність є прикладом найбільш небезпечних відхилень від соціальних норм з боку засуджених.

Щоб зрозуміти поняття «злочинність у місцях позбавлення волі» потрібно з'ясувати його дефініцію. У наукових джерелах вчені по-різному тлумачать це визначення. О.Г.Колб визначає це поняття як систему злочинів, зареєстрованих в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах та кількість засуджених, які їх вчинили за певний проміжок часу [7, с.494]. А.П. Закалюк стверджує, що цим терміном охоплюються всі злочини, що вчиняються в межах установ виконання покарань (тобто як засудженими, так і персоналом цих закладі [8, с.527]. У свою чергу С.Ю. Лукашевич наголошує, що злочинність у місцях позбавлення волі - це стійке соціально-негативне явище, яке виявляється як сукупність повторних злочинів, вчинених у місцях позбавлення волі [9, с.104].

Злочини у місцях позбавлення волі можна класифікувати: а) за ступенем тяжкості: невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі; б) за формою вини: умисні та з

необережності; в) за об'єктом посягання: насильницькі, корисливі, статеві [2,с.65].

Аналіз статистичних даних в Україні показує, що у період з 2015 по 2017 роки було вчинено такі види злочинів: ухилення від відбування покарання (2015р. - 28 злочинів; 2016 р. - 46 злочинів; 2017р. - 57 злочинів); злісна непокоря вимогам адміністрації устави виконання покарань (2015р. - 108 злочинів; 2016р.-83 злочини; 2017р. - 67 злочинів); дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (2015р. - 10 злочинів; 2016р. - 2 злочини; 2017р. - 4 злочини); втеча з місць позбавлення волі (2015р. - 4 злочини; 2016р. - 24 злочини; 2017р. - 31 злочин)[11]. Отже, з даного аналізу ми бачимо, що динаміка злочинності в місцях позбавлення волі має строкатий характер, і негативну тенденцію до зростання.

Наукове пояснення злочинності є не повним без звернення до її причинно-наслідкового комплексу. Можна зазначити, що: по-перше, причини знаходяться за межами місць позбавлення волі (в суспільстві) і, по-друге, криються в самій системі виконання покарання у вигляді позбавлення волі. Криміногенні явища і процеси, що детермінують злочинність засуджених в місцях позбавлення волі, пов'язані з низкою факторів, які можна розподілити на такі види: 1) соціально-економічні фактори; 2) соціально-правові фактори; 3) соціально-психологічні фактори; 4) організаційно-управлінські фактори; 5) технічні фактори. С низка й інших факторів, які породжують злочинність в місцях позбавлення волі. Взаємозв'язок і взаємодія всіх цих факторів породжують комплекси причин і умов злочинності засуджених [9, с. 11].

Однією з юридичних причин і умов є прогалини в українському законодавстві щодо міжнародних стандартів і потреб національної практики. Якщо для вітчизняного законодавства метою покарання є кара за вчинений злочин, загальна і особиста превенція, то у пенітенціарних системах країн Європи основними засобами, що сприяють ресоціалізації злочинців, вважаються загальноосвітнє і професійне навчання, програми психологічної підтримки, а також продуктивна праця [10, с. 153].

У більшості країн акцентується увага саме на соціальній роботі із засудженими, оскільки засуджені мають повернутися до суспільства таким чином, щоб це було як найлегше для них, а також найменш обтяжливо для рідних, громади та держави. Вирішення цього питання виступає навчання. Загальна декларація прав людини (1948 р.) (ст. 26 п. 1) проголошує, що кожна людина має право на освіту [5]. “Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного [1,с.12].

До соціально-психологічних факторів можна віднести: пригнічений, депресивний психічний стан позбавленої волі особи, нервові напруження, загострення почуття недовіри, ображеність, звинувачення інших осіб у власних негараздах, страх за життя і здоров'я, агресивне ставлення до адміністрації установи позбавлення волі.

Кримінальна субкультура має суттєвий вплив на соціально-психологічний стан і поведінку засуджених у місцях позбавлення волі й інколи виступає як одна з умов вчинення злочинів засудженими в процесі відбування покарання у виді позбавлення волі – від втеч, тілесних ушкоджень, самогубств і до вбивств [4,С.27-28].

Організаційно-управлінські умови зумовлені недостатнім професійним рівнем співробітників місць позбавлення волі, малою кількістю працівників. У зв'язку з певними причинами: доволі низьким рівнем заробітної плати, що особливо відчувається в обласних та районних центрах, де розташовані установи, проблемами у застосуванні норм права та соціального захисту, медичному обслуговуванні та забезпеченні житлом працівників кримінально-виконавчої системи, перед працівниками кадрових апаратів постають об'єктивні труднощі у процесі добору кадрів. Значна частина працюючих в установах кримінально-виконавчої служби не відповідає високим професійним вимогам, які визначені сучасними

міжнародними стандартами щодо утримування засуджених, освіти та високотехнологічного виробництва. Від цього найбільше потерпає сам працівник і, звичайно, засуджені [3,с.127].

Отже, виходячи з вище викладеного, злочинність у місцях позбавлення волі – це злочинність, що розглядається як особливий вид суспільно небезпечної діяльності, який відбивається в соціально обумовленому відхиленні поведінки окремих засуджених від устанавлених законодавством норм.

На мою думку, шляхом зниження рівня розвитку такої злочинності - є нові методи роботи щодо ресоціалізації засуджених, які можуть бути впроваджені в Україні. Для цього надзвичайно важливим та актуальним є вивчення досвіду інших країн у динаміці, можливість чи неможливість адаптації видів роботи із засудженими, аналіз проблемних питань, які можуть виникати при цьому, та можливості їх розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Бараш Є. Ю. Зарубіжний досвід соціальної роботи із засудженими // Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби.- 2016.- №1.- 12 с.
2. Бараш Є. Ю. Злочинність у місцях позбавлення волі: основні тенденції та динаміка. Юридична Україна 5-6/2017.-65с.
3. Башук Тетяна Миколаївна.Персонал органів і установ виконання покарання складова управління.Актуальні питання кримінально-виконавчого законодавства та практики : зб. матеріалів круглого столу (Київ, 30 березн. 2017 р.) / відп. ред. В. А. Кирилюк. – К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2017. – 127 с.
4. Градецький А. В. Кримінальна субкультура як чинник протиправної поведінки засуджених у пенітенціарних установах.- 2015 р., № 1 (18) 27 УДК 343.9.- С.27-28
5. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Закалок, А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика [Текст] : у 3 кн. Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів / А. П. Закалок. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – С. 525–527.
7. Колб О.Г. Запобігання злочинності в місцях позбавлення волі: навч.посібник. - Луцьк:РВВ «Вежа» Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2005. – 494 с.
8. Лукашевич С. Ю. Попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі : монографія/ С.Ю. Лукашевич. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006.- 104 с.
9. Лукашевич С.Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі [Текст] : автореферат дис канд. юрид. наук: 12.00.08 Кримінальне право. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. І С. Ю. Лукашевич. - Х., 2001. - 18. - С.11
10. Оробець К.М. Причин та умови злочинності у місцях позбавлення волі// Підприємництво, господарство і право. – 2004. – С.153-156
11. Генеральна прокуратура України// Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018